

A MÁSIK BIBLIA.
AZ APOKRIF ÉS PSZUDEOPIGRÁF IRATOK KAPCSOLATA
A KÁNONI SZÖVEGEKKEL
ÉS HATÁSUK A TEOLÓGIÁRA ÉS A MŰVÉSZETEKRE

DIE ANDERE BIBEL.
DAS VERHÄLTNIS APOKRYPHER UND PSZUDEOPIGRAPHISCHER TEXTEN
ZU DEN KANONISCHEN BÜCHERN DER BIBEL,
UND DIE WIRKUNG AUF DIE THEOLOGIE UND AUF DIE KÜNSTE

*

36. Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia
36. Internationale Bibelkonferenz in Szeged

A konferencia időpontja/Termin der Konferenz
2025. augusztus 25–27./ von 25. bis 27. August 2025
 A konferencia helyszíne/Ort der Konferenz
Szeged GFE
 Dóm tér 6. / Dom Platz 6.

Tel.: +3620 9509891
E-mail: benyik.gyorgy@gmail.com

A Konferencia védnökei/Patrons der Konferenz

DR. KISS-RIGÓ LÁSZLÓ
szeged-csanádi egyházmegye püspöke/Bischof der Diözese Szeged-Csanád,
PROF. DR. MARTOS LEVENTE BALÁZS
esztergom-budapesti egyházmegye segédpüspöke/Weihbischof der Diözese
Esztergom-Budapest,

PROF. DR. SZUROMI SZABOLCS ANZELM
rector emeritus (PPKE)/emeritierter Rektor (PPKE),

PROF. DR. MARTIN MEISER
Universität des Saarlandes,

PROF. DR. KOCSIS IMRE

PPKE – Pázmány Péter Katholische Universität,

PROF. DR. TOBIAS NICKLAS

Universität Regensburg,

DR. JANKA FERENC

Gál Ferenc Universität,

PROF. DR. KUSTÁR ZOLTÁN

DRHE – Reformierte Theologische Universität Debrecen,

PROF. DR. PECSUK OTTÓ

Magyar Bibliatársulat főtitkára/Generalsekretär der Ungarischen
Bibelgesellschaft,

A konferenciát a Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia Alapítvány
rendezi./Die Konferenz wird von der Szeged International Biblical Conference
Foundation organisiert.

Támogatóink: Gál Ferenc Egyetem, SZNBK Alapítvány, Szent Gellért Szeminárium, Both Antal Alapítvány és a Szeged-Csanádi

Egyházmegye./Unsere Unterstützer sind Gál-Ferenc-Universität, SNBK Foundation, Saint Gerhard Priest Seminar, Both Antal Foundation und der Diözese Szeged-Csanád.

Az apokrif szövegek köre, megítélése és használata erősen eltér a kanonai szövegektől, ráadásul a különböző egyházakban más és más módon tekintenek rájuk, ugyanakkor kezdetől fogva nagy harast gyakoroltak a kereszténység fejlődésére, a teológiára, valamint az irodalomra és a művészetekre. Az apokrif és pszeudepigráf szövegek magyarra fordítása és tárgyalása szegényes. A legkorábbi magyar nyelvű keresztény apokrifgyűjtemény Raffay Sándor (1905) munkája. Később Vanyó László (1980), valamint Dörömbözi János és Adamik Tamás (1996–1999) szerkesztésében jelent meg a legnagyobb magyar apokrif gyűjtemény; ezeken túl Hubai Péter (1990), Szabó Xáver (2009) és Adorjani Zoltán (2011) jelentetett meg még fordításokat. Karasszon István és Xeravits Géza jelentős tanulmányokat, Benyik György pedig egy összefoglalót (1995, 2004) publikált az Ó- és Újszövetségi apokrifekről. A legújabb munkák közül hadd említsük meg Zsengeller Józsefnek „A bibliai apokrifek és a reformáció” című könyvét 2022-ből, valamint Uwe-Karsten Plisch „Ami a Bibliából kimaradt” című legrissebben magyarra fordított munkáját (2023).

Dr. Benyik György
a konferencia igazgatója

Die außerhalb des Kanons liegenden Werke haben in verschiedenen Gruppierungen verschiedenen Anschlüsse zur christlichen Kernbotschaft, so dass auch unterschiedliche Texte als apokryph beurteilt werden. Die Benutzung letzterer trennt sich klar von denen des jeweiligen Kanons, aber die Wirkung der sog. Apokryphen auf die Entwicklung des Christentums, auf die christliche Theologie, sowohl auf Literatur und bildende Künste ist bedeutend.

Dr. Benyik György
die Direktor der Konferenz

ELŐADÁSOK/VORTRAGS

1. **Akiyama, Manabu János** [Tsukuba (J)]: *Dante Alighieri és Pál Apokalipsze / Dante Alighieri and the Apocalypse of Paul*.
2. **Alikin, Valerij** [St. Petersburg (RU)]: *A korai kereszténységben megnyilvánuló egyéni vallásosság, ahogyan az apokrif János cselekedeteiben tükröződik / Individual Religiosity in Early Christianity as Reflected in the Apocryphal Acts of John*.
3. **Benke László** [Budapest (H)]: *Ezdrás mint második törvényhozó: az apokrif és a rabbinikus hagyományokban szereplő ábrázolások összehasonlítása / Ezra as a Second Lawgiver: A Comparison of Portrayals in the Apocryphal and Rabbinic Traditions*.
4. **Benyik György** [Szeged (H)]: *A magyarországi apokrif kutatás vázlata / Überblick über die ungarische Apokryphenforschung*.
5. **Blomkvist, Vemund** [Oslo (N)]: *Hének 3. könyve mint apokalipszis és hekhalot irodalom / III Enoch as Apocalypse and Hekhalot literature*.
6. **Czire Szabolcs** [Kolozsvár (RO)]: *Tamás evangéliuma és a szinoptikus evangéliumok / Gospel of Thomas and the Synoptic Gospels*.
7. **Dávid Nóra** [Szeged (H)]: *A Tizenkét pátériárka testamentima az őrzők hagyományának fényében / The Testaments of the Twelve Patriarchs in Light of the Watchers Tradition*.
8. **De Vos, Benjamin** [Gent (B)]: *A másik Simon mágus – Simon mágus szerepe és a közvélemény és a politika fogalma a görög Pszeudo-Klementinákban / The Other Simon Magus – The Role of Simon Magus and the Notions of the Public View and Politics in the Greek Pseudo-Clementines*.
9. **Enghy Sándor** [Sárospatak (H)]: *Az apokrif iratok tanítása a halálról és a feltámadásról / Die Lehre der apokryphen Schriften über Tod und Auferstehung*.
10. **Filipović, Nenad** [Belgrád (SRB)]: *A Makkabeusok 4. könyve – Tekintély, használat és funkció a szláv kéziratok hagyományban / 4 Maccabees – Authority, Use and Function within Slavic Manuscript Tradition*.
11. **Fröhlich Ida** [Budapest (H)]: *Nem-kánoni bibliai könyvek Qumránban: Henok, a Jubileumok és Tóbiás (Tóbit) / Non-canonical biblical books in Qumran: Enoch, Jubilees, and Tobit*.
12. **Geréby György** [Bécs (A)]: *Jakab proto-evangéliuma, új értelmezés / The Protevangelium of James, a new reading*.
13. **Hellholm, David** [Oslo (N)]: *A Gyöngyhimnusz összevetése a Fil 2,6–11 himnuszával / Hymn of the Pearl in comparison with the Hymn in Phil 2,6–11*.
14. **Horváth Imre** [Pécs (H)]: *Apokrif források és művészi tanúvallomások az angyali üdvözlés képi ábrázolásáról / Apocryphal Sources and Artistic Testimonies of Annunciation Imagery*.
15. **Kocsis Imre** [Budapest (H)]: *Keresztény apokrifok ókori kánonjegyzékeiben / Christliche Apokryphen in den antiken Kanonlisten*.

16. **Kókai-Nagy Viktor** [Debrecen (H), Komárom (SK)]: *Makkabeusok: jó testvér – rossz testvér? / Makkabäer: gute Brüder – schlechte Brüder?*
17. **Koltai Kornélia** [Budapest (H)]: *Ugyanaz a Biblia vagy egy másik? A targumok / Is it the same Bible or a different one? The Targums.*
18. **Kormos Erik** [Pécel (H)]: *Egy apokrif Krisztus-kép és annak hatása az újszövetségi teológiára / An Apocryphal Image of Christ and Its Influence on New Testament Theology.*
19. **Korondi Ágnes** [Budapest (H)]: *A Nikodémus evangélium régi magyar adaptációja és kelet-közép-európai háttere / The Old Hungarian Adaptation of the Evangelium Nicodemi and its East Central European Background.*
20. **Kránitz Mihály** [Budapest (H)]: *Pál apostol alakja és későbbi ábrázolása az Acta Pauli et Theclae alapján / The figure of the apostle Paul and his later depiction based on the Acta Pauli et Theclae.*
21. **Kustár György** [Sárospatak (H)]: *A Jézus születése körüli botrány – az eljövétel paradoxona / The Scandal of the Birth of Jesus – the Paradox of Incarnation.*
22. **László Virgil** [Budapest (H)]: *Hének 1. könyvének újszövetségi recepciója / The Reception of the Book of 1 Enoch in the New Testament.*
23. **Lovas Borbála** [Budapest (H)]: *Apokrif történetek a 16. századi magyar és erdélyi epikus költészetben / Apocryphal stories in 16th-century epic poetry in Hungary and Transylvania.*
24. **Mamyan, Mari** [Regensburg (D)]: *Tamás apostol nyomában Örményországban / The Quest for the Apostle Thomas in Armenia.*
25. **Meiser, Martin** [Saarbrücken (D)]: *Hének, Noé és Ábrahám a Sirák 47,16–21-ben és más válogatott szövegekben / Henoch, Noah und Abraham in Sir 44,16–21 und ausgewählten anderen Texten.*
26. **Németh Balázs** [Budapest (H)]: *„Isten nem a zűrzavar istene” – a teremtés mint rend a kiválasztott újszövetségi, deuterokanonikus és kánonon kívüli szövegekben / “God is not a God of disorder” – creation as ordering in selected New Testament and deuterocanonical, extracanonical texts.*
27. **Nicklas, Tobias** [Regensburg (D)]: *Akeresztény apokrifok hatása az újszövetségi egzegézisre / Die Bedeutung von christlichen Apokryphen für die Exegese des Neuen Testaments.*
28. **Papp György** [Kolozsvár (RO)]: *Újragondolt teremtés: Alternatív Látomások a hellén-zsidó apokrifok teremtéstörténeteiben / Creation Reimagined: Alternative Visions of Creation in Hellenistic Jewish Apocrypha.*
29. **Riosa, Blažka – Mario Cifrak** [Zágráb (HR)]: *Hének könyve a Júdás levélben / The Book of Enoch in Jude’s Epistle.*
30. **Schimanowski, Gottfried** [Tübingen (D)]: *Az úgynevezett etióp Hének képe mint a újszövetségi krisztológia kezdeteinek háttér / Die sog. Bilderreden des äth. Henoch als Hintergrund für die Anfänge der ntl. Christologie.*
31. **Syroyid, Dariya** [Lviv (UA)]: *A Pál és Tekla cselekedetei a szláv egyházi kéziratokban: a fordítástól a helyi magyarázatig / Acts of Paul and Thecla in Church Slavonic Manuscripts: from Translation to Local Interpretation.*
32. **Szabó Miklós** [Budapest (H)]: *Salamon zsoltárai: Status quo és Quo vadis? / The Psalms of Solomon: Status quo and Quo vadis?*
33. **Szuromi Szabolcs Anzelm O.Praem.** [Budapest (H)]: *A kora keresztény apokrif irodalom helye és jelentősége a kánjog forrásainak történetében a kezdetektől 1140-ig / The place and importance of early Christian apocryphal literature in the history of canon law sources, from the beginning to 1140.*
34. **Tóth Bence** [Budapest (H)]: *Teológiai következtetések Aristeas levelének kapcsolati hálójára alapján / Theological Implications from the Social Network of the Letter of Aristeas.*
35. **Tóth József-Alpár** [Kolozsvár (RO)]: *„Akkor hát honnan van a hasadban ez a magzat?” (PJ 13,9). Mária első szüzességi próbájának közelebbi vizsgálata a Proteo-evangélium Jakabában / “Then where did the child you’re carrying come from?” (PJ 13,9). A closer look of Mary’s first virginity test in the Proteo-evangelium Jacobi.*
36. **Wittkowsky, Vadim** [Berlin (D)]: *Apokrif iratok bizánci és szláv kéziratokban: az Ábrahám-ciklus a kánonon belül és kívül / Apokryphe Schriften in byzantinischen und slawischen Manuskripten: Der Abraham-Zyklus innerhalb und außerhalb des Kanons.*
37. **Zamfir Korinna** [Kolozsvár (RO)]: *Kiket tanít Tekla és miről? Néhány gondolat a tanítás nemi és doktrínális szempontjairól Pál és Tekla cselekedeteiben / Who Does Thecla Teach and About What? Some Reflections of the Gendered and Doctrinal Aspects of Teaching in the Acts of Paul and Thecla.*
38. **Zsengellér József** [Budapest (H)]: *A túlélésért folytatott médiakampány: a Makkabeusok 2. könyve és Báruk / Media Campaign for Survival: 2 Maccabees and Baruch.*

PROGRAM – délelőtt/Morgen

Augusztus 25. hétfő/Montag	Augusztus 26. kedd/Dienstag	Augusztus 27. szerda/Mittwoch	
	Laudes és reggeli/und Frühstück	Laudes és reggeli/und Frühstück	7,00
	12. Akiyama, Manabu János 13. Kránitz Mihály Vita – szünet/Fragen und Pause	31. Czire Szabolcs 32. Kustár György Vita – szünet/Fragen und Pause	8,00
	14. Alikin, Valeriy 15. Dávid Nóra Vita – szünet/Fragen und Pause	33. Filipović Nenad 34. Papp György Vita – szünet/Fragen und Pause	9,00
10,00	16. Nicklas, Tobias Vita – szünet/Fragen und Pause	35. De Vos, Benjamin 36. Zsengellér József 37. Németh Balázs	10,00
11,00	17. Meiser, Martin 18. Schimanowski, Gottfried Vita – szünet/Fragen und Pause	Kerekasztal/Diskussion	11,00
12,00	Megnyitó, vendégek köszöntése/ Eröffnungsfeier, Begrüßung der Gäste	Záró értékelés, Te Deum/ Abschlussbewertung, Te Deum	12,00
13,00	Ebéd egyénileg/Mittagessen	Ebéd/Mittagessen	13,00

PROGRAM – délután/Nachmittag

Augusztus 25. hétfő/Montag	Augusztus 26. kedd/Dienstag	Augusztus 27. szerda/Mittwoch	
14,00	01. Benyik György 02. Benke László Vita – szünet/Fragen und Pause	21. Blomkvist, Vemund 22. Enghy Sándor Vita – szünet/Fragen und Pause	14,00
15,00	03. Horváth Imre 04. Kormos Erik Vita – szünet/Fragen und Pause	23. Szuromi Szabolcs Anzelm 24. Kocsis Imre Vita – szünet/Fragen und Pause	15,00
16,00	05. László Virgil 06. Lovas Borbála Vita – szünet/Fragen und Pause	25. Kókai-Nagy Viktor 26. Koltai Kornélia Vita – szünet/Fragen und Pause	16,00
17,00	07. Tóth József-Alpár 08. Tóth Bence Vita – szünet/Fragen und Pause	27. Mamyan, Mari 28. Wittkowsky, Vadim Vita – szünet/Fragen und Pause	17,00
18,00	09. Zamfir Korinna 10. Riosa, Blažka 11. Korondi Ágnes	29. Geréb György 30. Hellholm, David Vita/Fragen	18,00
19,00	Kerekasztal/Diskussion	Koncert, Gnika-díj átadása/Konzert und Gnika Presis Fest in Dom	
20,00	Vacsora/Abendessen	Fogadás/Empfangsfest	19,00 20,00

AZ APOKRIF ÉS PSZEUDEPIGRÁF IRATOK KAPCSOLATA A KÁNONI SZÖVEGEKKEL ÉS HATÁSUK A TEOLÓGIÁRA ÉS A MŰVÉSZETEKRE

36. Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia
36. Internationale Bibelkonferenz in Szeged
 2025. augusztus 25–27. / von 26. bis 27. August 2025

Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia Alapítvány
 Szeged International Biblical Conference Foundation